

Universiteit
Leiden

The Netherlands

Challenged by cognition : toward optimal measurement and greater understanding of youth cognition in school refusal and cognitive behavioural therapy outcome

Maric, M.

Citation

Maric, M. (2010, December 1). *Challenged by cognition : toward optimal measurement and greater understanding of youth cognition in school refusal and cognitive behavioural therapy outcome*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/16191>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/16191>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Samenvatting (Summary in Dutch)

Het doel van dit proefschrift is om zeven uitdagingen onder de aandacht te brengen en aan te pakken die gerelateerd zijn aan de rol van cognities in psychopathologie en cognitieve-gedragstherapie (CGT) ten aanzien van de jeugd. De uitdagingen zijn gericht op drie specifieke thema's met betrekking tot cognities van jeugdigen, namelijk: (a) het meten van cognities afkomstig uit de cognitieve theorieën van Aaron Beck en collega's met behulp van empirisch valide instrumenten; (b) conceptuele kwesties gerelateerd aan cognitieve constructen, met inbegrip van zowel negatieve als positieve cognities, en zowel cognitieve producten (i.e., automatische gedachten) als cognitieve processen (i.e., denkfouten); en (c) de werkende mechanismen van CGT uitkomsten, inclusief het onderzoek naar cognitieve mediators van CGT uitkomsten. In deze samenvatting worden de bevindingen besproken aan de hand van de zeven uitdagingen die centraal staan in dit proefschrift.

Samenvatting van de resultaten

Uitdaging 1: Afwezigheid van Items in de 'Children's Negative Cognitive Error Questionnaire (CNCEQ)' om Negatieve Denkfouten Geïmpliceerd in de Cognitieve Theorie van Angst te Meten

De 'Children's Negative Cognitive Error Questionnaire (CNCEQ; Leitenberg et al., 1986)' is een vragenlijst ontworpen op basis van Beck et al.'s (1979) cognitieve theorie van depressie en is bedoeld om negatieve denkfouten bij jongeren, inclusief angstige jongeren, te meten. In de studie beschreven in hoofdstuk 2 was de CNCEQ uitgebreid met twee nieuwe subschalen die negatieve denkfouten meten die vermoedelijk aanwezig zijn bij angstige jongeren: 'interpretatie-bias' en 'onderschatting van het vermogen om om te gaan met stressvolle situaties'. In dezelfde studie is de relatie tussen de negatieve denkfouten en angst onder jeugdigen onderzocht. Overeenkomstig de verwachtingen, waren de twee sterkste voorspellers van angst 'onderschatting van het vermogen om om te gaan met stressvolle situaties' en 'lezen van gedachten' (waarin 'interpretatie-bias' items waren opgenomen).

Deze uitkomsten sluiten aan bij het cognitieve model van angst van Beck et al. (1985), alsook bij recente studies waarin was gevonden

dat angstige jeugdigen ambigue informatie als bedreigend interpreteren (bijv., Creswell, Schniering, & Rapee, 2005) en de neiging hebben om hun vermogen om met stressvolle situatie om te gaan te onderschatten (bijv., Weems, Costa, Watts, Taylor & Cannon, 2007). Verder, in lijn met eerder onderzoek (Epkins, 1996; Weems, Berman, Silverman, & Saavedra, 2001) bleek negatieve denkfout 'overgeneralisatie' ook een significante voorspeller van angst te zijn. Alle negatieve denkfout subschalen waren gecorreleerd met angst, behalve de subschaal 'selectieve abstractie'. Deze bevinding is in overeenstemming met eerdere bevindingen waarbij de denkfout 'selectieve abstractie' eerder gerelateerd bleek te zijn aan depressie dan aan angst (bijv., Leitenberg, Yost, & Carroll-Wilson, 1986; Weems et al., 2001, 2007).

Uitdaging 2: Moeilijkheden met het Vinden van Empirisch Bewijs voor de Theoretisch Gedefinieerde Negatieve Denkfout Categorieën

Sinds het eerste onderzoek van Leitenberg et al. (1986) naar de ontwikkeling van de CNCEQ, hebben vier studies geprobeerd om de constructvaliditeit van de CNCEQ te vinden. Alle vier vonden geen empirisch bewijs voor de aanwezigheid van de verschillende negatieve denkfouten in de CNCEQ. De studie beschreven in hoofdstuk 2 onderzocht de factor structuur van de 'Children's Negative Cognitive Error Questionnaire-Revised (CNCEQ-R)', een verfijnde en uitgebreide versie van de CNCEQ. Items uit de CNCEQ die duidelijke representaties waren van negatieve denkfouten (Yurica & DiTomasso, 2005) werden geïncludeerd in de CNCEQ-R. Daarnaast werden, zoals vermeld in Uitdaging 1, items die twee angst-gerelateerde denkfouten meten, toegevoegd aan de vragenlijst. Vervolgens werden via exploratieve factoranalyse in een steekproef van 481 kinderen en adolescenten vastgesteld dat de items van de CNCEQ-R verschillende denkfouten maten en in vijf verscheidene componenten ingedeeld konden worden, namelijk: 'onderschatting van het vermogen om om te gaan met stressvolle situaties', 'personaliseren zonder gedachten lezen', 'selectieve abstractie', 'overgeneralisatie', en 'gedachten lezen'. Confirmatieve factor analyse in een onafhankelijke steekproef van 295 kinderen en adolescenten leverde verdere ondersteuning voor de differentiatie tussen de vijf componenten. Na vier eerdere pogingen om de constructvaliditeit van de

CNCEQ te vinden (Cole en Turner, 1993; Karakaya et al., 2007; Messer, Kempton, Van Hasselt, Null, & Bukstein, 1994; Stewart et al., 2004), wordt in deze studie voor het eerst een solide empirische onderbouwing gevonden voor de in de cognitieve theorie aanwezige negatieve denkfout categorieën. De items in de CNCEQ-R zijn blijkbaar een meer zuivere meting van de desbetreffende negatieve denkfouten. Onlangs hebben Kingery en collega's (2009) eveneens een factoranalyse uitgevoerd op de items van de originele CNCEQ, gebaseerd op een steekproef van depressieve kinderen en adolescenten die hadden deelgenomen aan de TADS onderzoek (2003), een evaluatie van behandeling voor depressieve adolescenten. De auteurs vonden geen empirisch bewijs voor het bestaan van verscheidene negatieve denkfouten in de CNCEQ. Onze studie lijkt derhalve tot op heden de enige studie te zijn die solide empirische steun heeft gevonden voor het bestaan van de verschillende negatieve denkfouten die gemeten worden door de CNCEQ.

Uitdaging 3: Inzicht Krijgen in de Cognitieve Factoren Gerelateerd aan Schoolweigering

Hoewel cognitieve therapie wordt aangeduid als één van de belangrijkste onderdelen van de behandeling voor schoolweigering is heel weinig bekend over de cognities van de schoolweigerende jeugd. In de studie gerapporteerd in hoofdstuk 3 werden twee cognitieve dimensies (cognitieve producten en cognitieve processen) afkomstig uit Beck et al.'s cognitieve theorieën van depressie (1979) en angst (1985) onderzocht bij 50 schoolweigerende en 181 normale jongeren. De bevindingen tonen aan dat schoolweigering wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de negatieve denkfout 'overgeneralisatie'. Dit betekent dat schoolweigeraars de neiging hebben om negatieve ervaringen over verschillende situaties te generaliseren. Het is aannemelijk dat de schoolweigeraars geneigd zijn om in het verleden opgedane negatieve ervaringen naar toekomstige ervaringen te generaliseren en dat dit mogelijk leidt tot de instandhouding van schoolweigering. De studieresultaten met betrekking tot cognitieve producten (d.w.z., negatieve automatische gedachten) laten zien dat schoolweigerende jeugd meer gedachten over 'falen' had dan de normale jeugd, en dat de gedachten over 'falen' schoolweigering

voorspelden. Verder vond deze studie een relatie tussen de lagere niveaus van negatieve automatische gedachten van 'vijandigheid' en schoolweigering. De combinatie van de gedachten van 'falen' en een neiging tot 'overgeneralisatie' van negatieve ervaringen kan ertoe leiden dat de schoolweigeraars een soort impasse ervaren bestaande uit een gevoel van hopeloosheid over de toekomst, gepaard gaand met een verminderde neiging om terug naar school te keren.

Uitdaging 4: De Rol van Positieve Cognities bij Schoolweigeraars Bepalen

Theoretisch is er nog veel onduidelijkheid over de rol van positieve cognities in jeugdpsychopathologie. Met behulp van de 'Children's Automatic Thoughts Scale-Negative/Positive' (Hogendoorn et al., 2010), die een subschaal bevat om positieve automatische gedachten te meten, werden in de studie beschreven in hoofdstuk 3 de positieve gedachten van schoolweigerende met normale jeugdigen vergeleken. Daarnaast zijn positieve automatische gedachten als voorspellers van schoolweigering onderzocht. De bevindingen tonen aan dat de schoolweigerende jeugdigen lagere niveaus van positieve automatische gedachten hadden dan normale jeugdigen. Onlangs vonden Hogendoorn et al. (2010) ook dat lagere niveaus van positieve automatische gedachten gerelateerd waren aan angst en depressie bij jongeren. Een logistische regressie analyse liet zien schoolweigering niet voorspeld werd door positieve automatische gedachten. In dezelfde studie werd schoolweigering daarentegen wel voorspeld door negatieve automatische gedachten. Deze bevindingen bieden ondersteuning voor de 'kracht van het niet-negatief denken' perspectief (Kendall & Chansky, 1991; Kendall & Korgeski, 1979), die zegt dat de negatieve gedachten een belangrijkere rol spelen in jeugdpsychopathologie dan de positieve gedachten. Dat wil zeggen, positieve cognities spelen een minder belangrijke rol in de verklaring van schoolweigering dan negatieve cognities.

Uitdaging 5: Identificatie van de Constructen die CGT Uitkomsten Mediëren

Mediatoren (werkende mechanismen) van behandeluitkomsten kunnen

antwoord geven op de vragen: Hoe/waarom werkt een behandeling? Werkt het bijvoorbeeld via verandering in cognities en/of gedrag?. Bij het ontwerpen van een studie om de mediators van CGT uitkomsten bij jeugdigen te testen, is één van de conceptuele uitdagingen de keuze van de te bestuderen constructen. Zoals beschreven in hoofdstuk 4, werd er voor deze studie een selectie gemaakt voor de 'self-efficacy' als een potentiële mediator van CGT uitkomsten voor schoolweigeren. De keuze voor dit construct was gebaseerd op vijf beslispunten: (i) self-efficacy wordt verondersteld betrokken te zijn bij de theorieën van gedragsverandering (Bandura, 1994) en bij cognitieve theorieën van internaliserende stoornissen (Beck, 1976; Beck, Emery, & Greenberg, 1985), (ii) schoolweigeraars onderschatten hun vermogen om om te gaan met stressvolle of angstwekkende situaties (bijv., Heyne, 2006), (iii) er bestaat een relatie tussen self-efficacy en behandeluitkomsten van CGT bij de jeugd (Barrett, Dadds, & Rapee, 1996; Flannery-Schroeder & Kendall, 2000; Melvin et al., 2006), (iv) het verhogen van self-efficacy is een belangrijke doelstelling van CGT voor schoolweigerende jeugdigen (Heyne & Rollings, 2002), en (v) een verhoging van self-efficacy gaat gepaard met een toename van schoolaanwezigheid en een vermindering van internaliserend probleemgedrag (Heyne et al., 2002; King, et al., 1998).

De studie onder 19 schoolweigerende adolescenten beschreven in hoofdstuk 4 laat zien dat een toename in self-efficacy direct na de CGT de toename van schoolaanwezigheid en vermindering van angst voor school mediëerde. Op de langere termijn, twee maanden ná de CGT, kon er geen bewijs gevonden worden dat CGT werkt via de veranderingen in self-efficacy.

Uitdaging 6: Bepalen van Meetmomenten om de Temporele Relatie tussen de Mediator en Behandeluitkomsten te Onderzoeken

De temporele relatie-eis van mediatie van behandeluitkomsten stelt vast dat de verandering in de mediator moet plaatsvinden voordat er een verandering in de behandeluitkomsten plaatsvindt. De longitudinale opzet van de studie gerapporteerd in hoofdstuk 4 creëerde de gelegenheid om aan de hand van drie meetmomenten de temporele veranderingen

van zowel de mediator als van de behandeluitkomsten te meten. Uit de resultaten blijkt dat de veranderingen in self-efficacy direct na de behandeling niet leiden tot de veranderingen in schoolaanwezigheid en niveaus van angst voor school twee maanden na de behandeling.

Uitdaging 7: Het Kiezen van een Statistische Methode om Mediatoren van CGT Uitkomsten te Onderzoeken

Gebrek aan kennis over welke statistische methode te kiezen is een van de belangrijkste belemmeringen voor het onderzoek naar de mediators van CGT uitkomsten. In de studie in hoofdstuk 4 werd vanwege een hogere power en meer passende type I error rate, de statistische methode van de 'product van de coëfficiënt' test (MacKinnon, 2008; MacKinnon, Lockwood, Hoffman, West, & Sheets, 2002) gekozen. Tijdens een persoonlijke communicatie met professor David MacKinnon, werd deze methode verder aangepast om de mediatie in kleine steekproeven en in single-conditie groepen te onderzoeken. Ondanks de voordelen van het 'product van de coëfficiënt' test methode ten opzichte van andere methoden (bijv., Baron & Kenny methode) blijven recente studies nog steeds de Baron & Kenny methode gebruiken (Kendall & Treadwell, 2007). Echter, Alfano et al. (2009) maakten gebruik van de 'product van de coëfficiënt test' methode (MacKinnon, Lockwood, & Williams, 2004) om mediators van behandeluitkomsten te testen bij kinderen met een sociale fobie., Het is prematuur om slechts op basis van de studie van Alfano et al. (2009) te spreken over een verschuiving in het gebruik van statistische methoden om te testen voor mediators van behandeluitkomsten bij de jeugd. Het is wel mogelijk dat de studie van Alfano et al. (2009) en de studie in hoofdstuk 4 van dit proefschrift klinische onderzoekers zal stimuleren om alternatieve statistische methoden te gebruiken om de mediators van behandeluitkomsten bij de jeugd te onderzoeken.

Klinische implicaties

Het overbruggen van de kloof tussen 'evidence-based' behandelingen en behandelingen geïmplementeerd in de klinische praktijk is op dit moment één van de grootste uitdagingen van jeugdpsychotherapie (Weersing,

Rozenman, & Gonzalez, 2009). Het bestuderen van de mediators van behandeluitkomsten kan helpen om deze kloof te overbruggen. De resultaten gepresenteerd in hoofdstuk 4 kunnen worden gebruikt om de behandeling van jongeren met schoolweigering te informeren. In deze studie, CGT had invloed op de niveaus van self-efficacy bij schoolweigerende jongeren, en deze verandering in self-efficacy was gerelateerd aan de positieve behandeluitkomsten. Op basis van deze resultaten en de resultaten van eerdere studies naar de effectiviteit van CGT bij schoolweigering (bijv., Heyne, et al., 2002; King et al., 1998) kan worden geconcludeerd dat CGT een effectieve behandeling is voor schoolweigering. Of de verandering in self-efficacy het beste kan worden bereikt via cognitieve therapie of via blootstelling aan moeilijke situaties op school (of zelfs een ander CGT specifiek onderdeel, zoals het oplossen van problemen) moet nog worden bepaald. Op dit moment rechtvaardigen de resultaten gepresenteerd in hoofdstuk 4 de keuze voor CGT technieken die self-efficacy bij schoolweigerers verhogen, gezien het feit dat de niveaus van self-efficacy omhoog gingen na CGT, en dit geassocieerd werd met een verhoogde schoolaanwezigheid en verminderde angst voor school.

De resultaten beschreven in hoofdstuk 2 (construct validiteit van de CNCEQ-R en de relatie tussen de twee nieuw ontwikkelde denkfouten en angst) en hoofdstuk 3 (negatieve relatie tussen denkfout van 'overgeneralisatie' en schoolweigering) suggereren dat de CNCEQ-R een instrument is die therapeuten kunnen gebruiken om negatieve denkfouten bij jongeren in kaart te brengen. Dit zou leiden tot een beter geïnformeerde keuze voor de therapeutische technieken die gericht zijn op denkfouten in het denken van de jonge cliënt. Voortgang tijdens de behandeling zou ook bewaakt kunnen worden met behulp van de CNCEQ-R. De resultaten gepresenteerd in hoofdstuk 3, waaruit blijkt dat automatische gedachten en negatieve denkfouten een rol spelen bij schoolweigering, betekenen dat voor een optimale behandeling verschillende dimensies van cognities aangepakt kunnen worden tijdens de cognitieve therapie met schoolweigerende jeugd. Terwijl sommige theoretici (bijv., Hoop, Burns, Hayes, Herbert, & Warner, 2010) suggereren dat het beter zou zijn om nog diepere niveaus van cognitie, zoals schema's, aan te pakken tijdens de behandeling met volwassenen, anderen (bijv., Beck et al., 1979; Curry & Wells, 2005) suggereren dat elke vorm van cognitie van belang is om de

cirkel van onderlinge relaties tussen automatische gedachten, negatieve denkfouten, en schema's te doorbreken. Dit kan ook worden toegepast op het werk met jeugdigen. Schoolweigeraars blijken meer negatieve cognities gerelateerd aan 'falen' en 'overgeneralisatie' van negatieve ervaringen te hebben dan de normale jeugd. Preventieve interventies op scholen kunnen geïmplementeerd worden om negatieve cognities met betrekking tot deze type gedachten aan te pakken. Aangezien schoolweigerende jeugd lagere niveaus van positieve automatische gedachten blijken te hebben ten opzichte van de normale jeugd, kan het nuttig zijn om de preventieve interventies te richten op het vergroten van positief denken onder de jeugd. Deze programma's kunnen jongeren helpen zich weerbaarder te maken ten opzichte van uitdagende situaties op school.

Conclusies

In de afgelopen jaren is er een aanzienlijke vooruitgang geboekt met betrekking tot ons begrip van de rol van cognities in internaliserende stoornissen bij de jeugd en in CGT gericht op deze populatie. Tegelijkertijd zijn tal van belangrijke vraagstukken onopgelost gebleven. Het voornaamste doel van dit proefschrift is om deze vraagstukken onder de aandacht te brengen en aan te pakken. Zeven uitdagingen zijn in het proefschrift aan de orde gekomen gerelateerd aan de kwesties rondom het meten van cognities bij jongeren, het begrijpen van de rol van cognitieve risicofactoren met betrekking tot angst en schoolweigeren, en het onderzoek van cognitieve mediators van CGT voor schoolweigeren. De studies in dit proefschrift hebben ertoe bijgedragen dat er nu een empirisch valide instrument bestaat voor het meten van cognitieve processen bij de jeugd. Negatieve denkfouten afkomstig uit Beck et al.'s (1979, 1985) cognitieve theorieën van depressie en angst kunnen nu gemeten worden door het gebruik van één instrument. Cognitieve dimensies van cognitieve producten (automatische gedachten) en cognitieve processen (denkfouten) van Beck et al.'s (1979, 1985) cognitieve theorieën van emotionele stoornissen bleken belangrijk te zijn in de etiologie van schoolweigeren. Het geloof dat de positieve resultaten van de behandeling kunnen worden gerealiseerd door veranderingen in cognitie heeft steun ontvangen. Met behulp van innovatieve statistische

benaderingen voor mediatie analyses, werd vastgesteld dat de verhoogde niveaus van self-efficacy direct na de CGT werden geassocieerd met verhoogde niveaus van de schoolaanwezigheid en verlaagde niveaus van schoolangst. Toekomstige inspanningen zijn nodig om de differentiële bijdrage van verschillende cognitieve dimensies van producten, processen en schema's in de jeugd met schoolweigeren en andere internaliserende problemen te onderzoeken. De resultaten uit dat onderzoek kunnen de beslissingen faciliteren over de meest geschikte behandeldoelen. Verder zijn inspanningen nodig om de mediators van lange termijn CGT uitkomsten voor schoolweigeren te bepalen, en om de temporele relatie te bepalen tussen de veranderingen in 'self-efficacy' en veranderingen in schoolaanwezigheid en schoolangst. Het onderzoek naar de mediators van behandeluitkomsten ten aanzien van de schoolweigerende jeugd en jeugd met andere internaliserende problemen is een absolute noodzaak om de doeltreffendheid van de behandelingen te vergroten, kennis te vergaren over effectieve behandelcomponenten en het proces van het overbrengen van effectieve behandelcomponenten naar de klinische praktijk te vergemakkelijken.

